

СТРАХУВАННЯ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНИХ РИЗИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

©2024 БАРАНОВ А. Л., ЗІМЕНКОВ А. Ю.

УДК 368
JEL: G22

Баранов А. Л., Зіменков А. Ю. Страхування воєнно-політичних ризиків як інструмент захисту інвестицій в економіку України

Метою статті є дослідження підходів до страхування воєнно-політичних ризиків, які застосовуються в різних країнах світу для захисту інвестицій, а також обґрунтування та оцінка можливості їх запровадження в Україні під час війни. Аналізуючи та систематизуючи наукові праці вчених, а також узагальнюючи практичний досвід міжнародних і зарубіжних інституцій, було розглянуто різні варіанти реалізації страхування воєнно-політичних ризиків. У результаті дослідження визначено, що, зважаючи на величезний розмір збитків, завданих воєнними діями, обмежені можливості державного фінансування та залучення коштів міжнародних донорів, єдиним варіантом захисту майбутніх інвестицій в економіку України може бути страхування воєнно-політичних ризиків. Через важкопрогнозованість цих ризиків, складність з погляду оцінювання збитків, а також високу ймовірність їх реалізації в Україні, приватний страховий бізнес не дуже зацікавлений у розвитку такого страхування. Проаналізовано операції з надання гарантій та/або страхування воєнно-політичних ризиків в Україні міжнародними та іноземними інституціями, такими як MIGA, DFC, USAID, KUKA та ін. Визначено, що основними об'єктами гарантування або страхування є експортоорієнтовані галузі економіки. У переважній більшості такий захист стосується лише окремих іноземних інвестицій. Детально розглянуто та проаналізовано запропоновані кроки з боку уряду та НБУ щодо розширення функцій Експортно-кредитного агентства (ЕКА) та створення державної агенції для страхування воєнних ризиків. Таке рішення призведе до виникнення конфлікту інтересів, коли обидві державні інституції будуть конкурувати на одному сегменті страхового ринку та боротися за одне джерело фінансування або з боку держави, або міжнародних донорів. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є аналіз світового досвіду у сфері страхування і воєнних, і політичних, і терористичних, і ризиків катастроф, особливо щодо механізмів швидкого накопичення грошових коштів та створення відповідних фондів, призначених для відшкодування завданих збитків. Комплексний механізм повинен передбачати залучення всіх зацікавлених осіб: держави, міжнародних донорів, міжнародних фінансових та страхових інституцій, і міжнародного страхового бізнесу, і вітчизняних страховиків.

Ключові слова: воєнно-політичні ризики, страхування, інвестиції, експортно-кредитне агентство, збитки, відновлення.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 15.

Баранов Андрій Леонідович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри інноваційних бізнес-технологій, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (просп. Берестейський, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: andriy.baranov@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0032-3128>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/K-8525-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58812643800>

Зіменков Андрій Юрійович – медіадиректор ТОВ ПА «Медіалоджік» (вул. Василя Данилевича, 43, Київ, 02000, Україна)

E-mail: zimenkov@medialogic.com.ua

UDC 368
JEL: G22

Baranov A. L., Zimenkov A. Yu. The Military and Political Risk Insurance as a Mechanism for Protecting Investments in the Ukrainian Economy

The aim of the article is to study the approaches to insurance against military and political risks, which are used in different countries of the world to protect investments, as well as to substantiate and assess the possibility of their implementation in Ukraine during the ongoing war. Analyzing and systematizing the scientific works of scholars, also generalizing the practical experience of international and foreign institutions, various options for the implementation of military and political risk insurance were considered. As a result of the study, it is determined that, given the huge amount of damage caused by military operations, limited possibilities of the State-based financing and attraction of funds from international donors, the only option for protecting future investments in the economy of Ukraine can be insurance against military and political risks. Due to the difficulty of predicting these risks, the complexity in terms of assessing losses, as well as the high probability of their occurrence in Ukraine, the private insurance business is not very interested in the development of such insurance. Operations for the provision of guarantees and/or insurance in terms of military and political risks in Ukraine by international and foreign institutions, such as MIGA, DFC, USAID, KUKA, etc., are analyzed. It is determined that the main objects of guaranteeing or insurance are export-oriented sectors of the economy. For the most part, such protection applies only to certain foreign investments. The proposed steps by the government and the NBU to expand the functions of the Export Credit Agency (ECA) and create a State agency for military risks insurance are considered and analyzed in detail. Such a decision will lead to a conflict of interest, when both State institutions will compete in the same segment of the insurance market and struggle for a single source of funding either on the part of the State or international donors. Prospects for further research in this direction are the analysis of world experience in the field of insurance against military, political, terrorist, and disaster risks, especially regarding the mechanisms of rapid accumulation of funds and the creation of appropriate funds intended to compensate for the losses caused. A comprehensive mechanism should involve all stakeholders: the State, international donors, international financial and insurance institutions, international insurance business, and domestic insurers.

Keywords: military and political risks, insurance, investments, export credit agency, losses, recovery.

Fig.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 15.

Baranov Andrii L. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Innovative Business Technologies, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1 Beresteyskyi Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: andriy.baranov@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0032-3128>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/K-8525-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=58812643800>

Zimenkov Andrii Yu. – Media Director, RA Medialogic LLC (43 Vasylia Danylevycha Str., Kyiv, 02000, Ukraine)

E-mail: zimenkov@medialogic.com.ua

З моменту початку повномасштабного вторгнення рф Україна постійно зазнає колосальних матеріальних збитків у результаті безпосередніх бойових дій та обстрілів своєї території ракетами та БПЛА. Це як безпосередні втрати різного роду рухомого та нерухомого майна, що належить державі, бізнесу, населенню, так і втрата можливостей щодо подальшого ведення підприємницької діяльності, відновлення пошкодженого та знищеного майна й економічної відбудови нашої країни на засадах сталого розвитку. Війна – це не тільки прямі збитки, а й опосередковані втрати від нереалізованих можливостей; це не тільки колосальні людські жертви, а й втрата найперспективнішої частини населення через виїзд за кордон; це знищення інфраструктури, налагодженої логістики, основних засобів тощо.

З іншого боку, війна – це необхідність залучення фінансових ресурсів для відновлення та повоєнної відбудови нашої країни. Враховуючи те, що навіть у мирні часи потік зовнішніх інвестицій не був надто великим через проблеми із захистом права власності, значним рівнем корупції тощо, сподіватися на його збільшення під час війни не доводиться. Будь-яка інвестиція має бути захищеною, інакше інвестор може обрати інший варіант її вкладення. Найкращим варіантом захисту є страхування, яке може розглядатися і як метод захисту інвестиції, і як інструмент управління ризиками, особливо воєнно-політичними.

Питаннями дослідження особливостей реалізації страхування воєнно-політичних ризиків займалися не багато вітчизняних вчених. Не зважаючи на те, що в Україні війна триває уже 10 років, ґрунтовних наукових праць у цьому напрямку досі немає. Серед небагатьох дослідників можна відмітити таких: І. О. Дерід, А. В. Телиженко [1], О. М. Полінкевич та ін. [2], М. В. Мних [3], І. І. Приймак, Н. А. Тимків [4] та ін. Ними переважно досліджувалися питання сутності політичних і воєнних ризиків, співвідношення між ними, особливості їх страхування, розвиток ринку такого страхування в Україні. Варто відзначити, що й вітчизняні страхові компанії не формували відповідного попиту на такі дослідження, оскільки більшість з них воєнні

ризики не включали до страхового покриття. Війна, воєнні дії, революції, заворушення тощо завжди виступали винятком зі страхування. Така практика притаманна не тільки вітчизняним, але й багатьом зарубіжним компаніям. Проте на рівні міжнародних організацій, фінансових інституцій, урядів окремих країн напрацьовувалися окремі механізми організації страхування політичних ризиків у контексті захисту інвесторів, експортерів та/або імпортерів.

Поза увагою дослідників залишаються проблеми організації страхування воєнно-політичних ризиків в Україні під час війни, чого досі не робилося в жодній країні світу; розроблення дієвого механізму захисту зовнішніх і внутрішніх інвестицій тощо. Міжнародні інституції та окремі страхові корпорації мали багато часу для накопичення грошових фондів та розроблення умов страхування, тоді як в Україні часу та досвіду немає, а розмір збитків постійно зростає.

Метою статті є дослідження підходів до страхування воєнно-політичних ризиків, які застосовуються в різних країнах світу для захисту інвестицій, а також обґрунтування й оцінка можливості їх запровадження в Україні під час війни.

За даними Київської школи економіки [5], станом на січень 2024 р. сума прямих збитків, завданих у результаті повномасштабної російської агресії, за вартістю заміщення склала 157 млрд дол. США, з них житловим будівлям – 58,9 млрд дол. США та інфраструктурі – 36,8 млрд дол. США. Якщо оцінювати завдані матеріальні збитки з позиції майбутньої відбудови всього знищеного, то цифри будуть в рази більші. Згідно зі «Швидкою оцінкою завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA3)» станом на 31 грудня 2023 р. загальна вартість відбудови та відновлення в Україні становить 486 млрд дол. США впродовж наступного десятиліття [6]. Це у 2,8 рази більше величини ВВП України у 2023 році. Сума збитків буде продовжувати зростати до того часу, поки триватимуть воєнні дії на території України.

Для повоєнної відбудови та відновлення України коштів з державного бюджету та/або коштів країн-донорів буде недостатньо, тому потрібно вже зараз працювати над залученням іноземних

інвестицій з усього світу. Безперечно, будь-яке інвестування пов'язане з певними ризиками, які дуже суттєво зростають, коли в країні йдуть військові дії. Інвестиційні проекти в Україні і в мирний час не завжди користувалися відповідним попитом з боку потенційних зарубіжних інвесторів, а під час війни та ведення бойових дій на території країни – він навряд чи буде високим. Основна причина – це ризики, пов'язані з військовими діями, постійними ракетними та іншими обстрілами, цілеспрямованим знищенням інфраструктури, особливо енергетичної, людськими жертвами тощо.

Таким чином, для залучення інвестицій для відбудови та відновлення економіки і житлового фонду населення України потрібно запропонувати майбутнім інвесторам інструмент захисту або метод фінансування потенційних ризиків. Зважаючи на обмежені можливості державного фінансування та залучення коштів міжнародних донорів, єдиним варіантом може бути лише страхування. Воно може забезпечити впевненість у ефективності майбутніх інвестицій та запропонувати механізм відшкодування можливих збитків.

Ми повністю поділяємо думку експертів Національного інституту стратегічних досліджень, що «страхування військових ризиків є однією з основних передумов залучення прямих іноземних інвестицій та мобілізації всієї екосистеми фінансових інструментів, доступних для України» [7].

Враховуючи те, що в Україні вже йде війна, тобто збитки вже завдаються та будуть завдаватися надалі, страхувати військові ризики вітчизняні приватні страховики не поспішають. По-перше, такі ризики протягом довгого часу були винятком зі страхового покриття та, відповідно, експертизи щодо їх оцінювання та практичного досвіду щодо їх страхування немає. По-друге, таке страхування є збитковим, а зважаючи на вже завдані збитки, можна констатувати, що необхідних страхових ємностей для покриття цих збитків у страховиків теж немає. Тому суперечливим виглядає твердження генерального директора Національної асоціації страховиків України Дениса Ястреба [8] про те, що на вітчизняному ринку до 50 страхових компаній пропонують захист від військових ризиків. Більшість компаній просто розширили покриття, яке ними пропонується за звичайними договорами страхування життя, майна та відповідальності, шляхом можливості отримати виплату, незважаючи на дію воєнного стану та/або завдання збитків через реалізацію військових ризиків. Суми таких виплат на практиці можуть бути обмеженими, а можливість їх виплати залежати від багатьох факторів, у тому числі близькості об'єкта страхування до лінії без-

посередніх бойових зіткнень, знаходження у прифронтовій зоні або зоні постійних обстрілів, наявності поряд об'єктів інфраструктури або військових об'єктів тощо. Отже, назвати включення таких додаткових опцій повноцінним страхуванням від воєнних ризиків не можна.

Залучення зарубіжних приватних страховиків та перестраховиків до страхування воєннополітичних ризиків в Україні теж є малоімовірним через причини, розглянуті вище. Також до них додатково ще додається ризик непередбачуваності та непрозорості дій вітчизняних державних інституцій, постійна зміна очільників таких інституцій, а також високий рівень корупції.

Можна констатувати, що в класичному форматі скористатися страхуванням військових ризиків неможливо, що пов'язано зі специфікою цих ризиків. У міжнародній практиці вони є важкопрогнозованими та складними з погляду оцінювання збитків, саме тому не всі страховики зацікавлені в розвитку такого страхування. В Україні на ці особливості накладається ще одна проблема: ймовірність реалізації їх становить майже 100%.

Корисним для України може бути досвід та підходи до страхування воєннополітичних ризиків, які використовуються в різних країнах світу, де функціонують, як правило, спеціальні державні інституції, що пропонують таке страхування своїм національним інвесторам при інвестуванні коштів в активи інших країн. Наприклад, міжнародна фінансова корпорація розвитку США (DFC), німецька DIA, польська державна акціонерна компанія KUKE (Корпорація страхування експортних кредитів) тощо [9]. Переважно йдеться про підтримку експортерів та інвесторів у випадку виникнення різного роду ризиків за кордоном, в інших країнах. В Україні теж іще у 2016 р. був прийнятий Закон України «Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту» [10], згідно з яким у 2018 р. було створено Приватне акціонерне товариство «Експортно-кредитне агентство» (ЕКА). Основною метою нової інституції було визначено підтримку вітчизняних експортерів та інвесторів на міжнародній арені від будь-яких ризиків, включно з некомерційними ризиками, для забезпечення відшкодування коштів у разі невиконання зобов'язань, втрати інвестицій або їх частини та ін.

Через місяць після повномасштабного вторгнення РФ, 24 березня 2022 р., був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення ефективного функціо-

нування експортно-кредитного агентства» [11]. Цим законом змінювалася попередня назва закону від 2016 р. на Закон України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності», а 22 листопада 2023 р. черговими змінами до закону ЕКА було наділено невластивими для подібних інституцій функціями щодо страхування та перестраховання прямих інвестицій в Україну від воєнних та/або політичних ризиків [11]. На думку законодавців, ЕКА має разом із підтримкою вітчизняних експортерів та інвесторів також підтримувати іноземних інвесторів. Розширення функцій агентства потребує додаткового залучення фінансування, тому в законі була прописана можливість ЕКА отримувати кошти, надані міжнародними та іноземними фінансовими організаціями, урядами іноземних держав, іноземними банками на поворотній або безповоротній основі. Отже, ЕКА має стати тією державною інституцією, через яку можуть розподілятися кошти, отримані від донорів, на відшкодування завданих збитків іноземним інвесторам у результаті реалізації воєнно-політичних ризиків. Варто відзначити, що наразі агентство ні відповідної експертизи, ні практичного досвіду страхування таких ризиків не має.

Ще одним варіантом покриття воєнно-політичних ризиків може бути залучення MIGA (Багатостороннього агентства з гарантування інвестицій, члена Групи Світового банку), яке здійснює страхування від війни та цивільних заворушень, надає захист від втрати, пошкодження, знищення чи зникнення матеріальних активів або повного припинення діяльності (повна нездатність виконувати операції, важливі для загальної фінансової життєздатності проекту), спричиненого політично мотивованими воєнними діями або громадянськими заворушеннями в країні, включно з революцією, повстанням, державними переворотами, саботажем і тероризмом [9]. MIGA вже у 2022 р. запустило в Україні пілотний проект механізму страхування інвестицій під час військових дій з бюджетом 30 млн дол. США [9]. Проте ця підтримка доступна лише іноземним компаніям, які планують вийти на український ринок.

Інформацію про вже відомі операції з надання гарантії та/або страхування воєнно-політичних ризиків різними міжнародними інституціями в Україні нами наведено в *табл. 1*. Окрім MIGA, дуже активно свої послуги надає DFC. Зі слів CEO DFC Скотта Нейтана [12], його інституція працює в Україні уже тривалий час і ще після 2014 р. збільшила свою активність у нашій країні до майже 1 млрд дол. США. Далі у 2022 р. був грант технічної допомоги для Українського католицького уні-

верситету, гарантія позики для Банку «Львів» та інші проекти (див. *табл. 1*). Обсяг операцій DFC в Україні з моменту повномасштабного вторгнення рф досяг 848 млн дол., а загальний портфель – 1,6 млрд дол.

Можна прогнозувати на майбутнє, що кількість та обсяг операцій з гарантування та/або страхування воєнно-політичних ризиків в Україні буде лише зростати і все більше міжнародних та іноземних інституцій будуть до цього залучатися. Уже є інтерес з боку ЕКА таких країн, як Німеччина, Франція, Данія та ін.

Не залишилися осторонь цих подій і Національний банк України з Міністерством економіки, які довго напрацьовували, але змогли все ж таки представити своє бачення побудови системи страхування воєнних ризиків. Розширенням повноважень та функціоналу ЕКА вони не обмежилися і запропонували створити чергову державну агенцію, яка буде займатися відповідним страхуванням. Зі слів першого заступника Голови НБУ К. Рожкової [15], розбудова системи страхування воєнних ризиків в Україні буде здійснюватися у 3 кроки (*рис. 1*).

Варто відзначити, що ідея створення державної страхової компанії не нова – протягом усього розвитку вітчизняного страхового ринку вона постійно з'являлася в контексті різних подій та потреб. Сьогодні сформувалися мабуть найбільш оптимальні умови для обґрунтування необхідності створення такої компанії, враховуючи специфіку воєнних ризиків та потребу в значних фінансових ресурсах, що можуть бути залучені державою та міжнародними донорами. Незрозумілим залишається паралельне рішення про наділення можливістю здійснення такого страхування та залучення коштів донорів ЕКА. Адже виникає конфлікт інтересів, коли обидві державні інституції будуть конкурувати на одному сегменті страхового ринку та боротися за одне джерело фінансування. Суперечливим виглядає рішення про введення обов'язкового страхування на окремі об'єкти. Незважаючи на важливість страхування таких об'єктів, це суперечить підходам, запровадженим новим Законом України «Про страхування», де не передбачено обов'язкової форми страхування, а розроблення умов страхування надано виключно страховикам. Тобто впровадження нових норм знову буде відбуватися не за встановленими правилами, а в обхід, руйнуючи чинну систему. Також незрозумілими залишаються критерії визначення об'єктів, які потрібно буде страхувати, перелік ризиків, територія страхування, обмеження тощо.

Запропонований концепт побудови системи страхування воєнних ризиків викликає більше

Обсяг операцій з надання гарантій та/або страхування воєнно-політичних ризиків в Україні міжнародними та іноземними інституціями

Вид інституції	Операції з надання гарантій та/або страхування воєнно-політичних ризиків	Обсяг операцій
MIGA	Надання гарантії строком на 1 рік для покриття ризиків дочірньої компанії «Райффайзен Банк Україна» щодо експропріації (розформування) обов'язкових резервів	100 млн євро
MIGA, країни-донори Трастового фонду підтримки реконструкції та економіки України (SURE Trust Fund), яким керує MIGA	Надання гарантії від ризиків війни та громадських заворушень на 10 років компанії, яка інвестує в будівництво індустріального парку M10 у Львові	9,1 (4) млн дол. США
DFC, Aon, ARX	Механізм перестраховання за посередництвом Aon та при поширенні ARX для створення портфеля полісів страхування від воєнних ризиків для компаній, які працюють в Україні, і для підтримки ARX у розширенні пропозиції щодо страхування від воєнних ризиків в Україні	50 млн дол. США
DFC	Страхування політичних ризиків для підтримки операцій, які існують зараз в експортному секторі сільськогосподарської продукції України	150 млн дол. США
DFC	Контракт страхування політичних ризиків для української компанії, яка працює у виробничому секторі	152 млн дол. США
DFC	Страхування політичних ризиків для підтримки доступу українських студентів до вищої освіти в умовах війни	5 млн дол. США
KUKE	Страхування інвесторів, які зацікавлені у відбудові України, та надання гарантій на продаж товарів в Україну	До кінця 2022 р. українським компаніям за цією програмою встановлено фінансування на суму 500 млн злотих
DFC, USAID	Надання гарантії за кредитним портфелем ПроКредит Банку «Україна»	28 млн дол. США
UKEF	Зобов'язалася виділити кошти на страхування політичних і воєнних ризиків для британських інвесторів, які розглядають можливості для інвестування в Україні	до 200 млн фунтів стерлінгів
Федеральний уряд Німеччини	Ухвалив рішення про надання Україні експортно-кредитних гарантій, також відомих, як Hermes Cover	-
Vpifrance Assurance Export	Оголосила, що страхуватиме французькі компанії, які готові інвестувати в Україну та брати активну участь у реконструкції країни, не чекаючи на завершення війни	-

Джерело: складено авторами на основі [2; 7; 9; 12–14].

питань, ніж відповідей, що свідчить про його неповну готовність і необхідність проводити подальші фахові дискусії щодо пошуку оптимальних рішень. Тільки час у цій ситуації не на боці держави, оскільки війна триває, збитки зростають, а готових повноцінних рішень щодо їх відшкодування немає. Поодинокі операції надання гарантій та/або страхування воєнних ризиків з боку міжнародних та іноземних інституцій також проблему комплексно

не вирішують, оскільки розмір збитків занадто великий. Окрім того, ці інституції та їх можливий вклад навіть не включені до концепту, презентованого НБУ.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, варто відзначити, що готового механізму покриття воєнно-політичних ризиків для всіх зацікавлених сторін в Україні немає, подібного міжнародного досвіду страхування в умовах

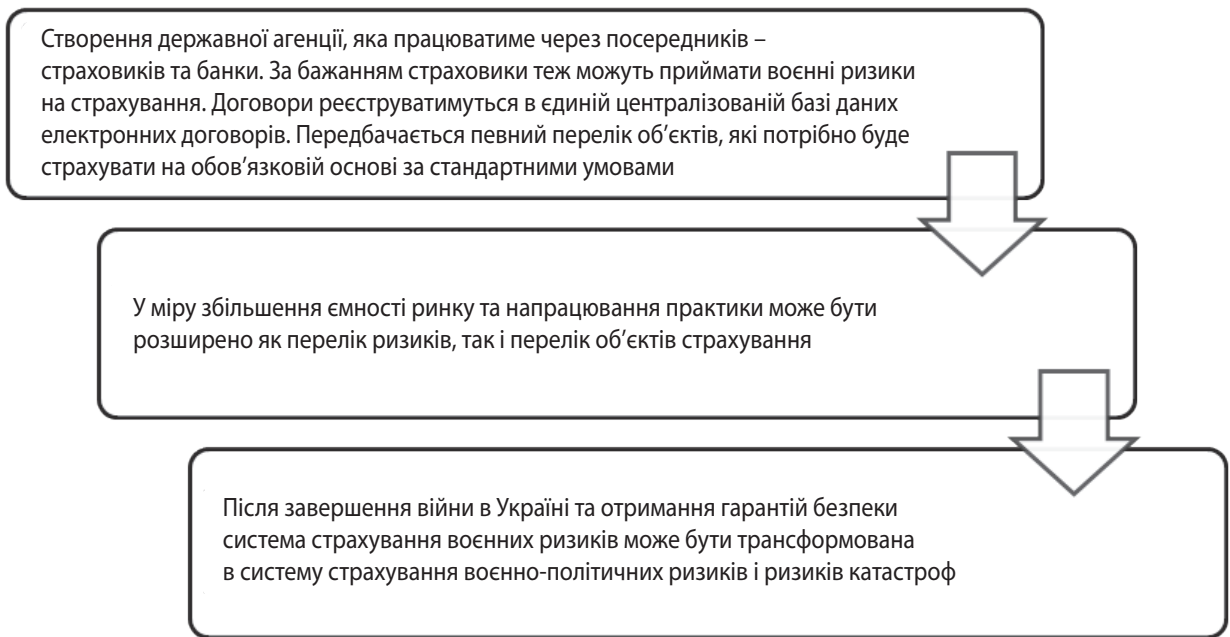

Рис. 1. Система страхування воєнних ризиків в Україні

Джерело: побудовано на основі [15].

війни теж немає, а представники приватного страхового бізнесу не поспішають приймати на себе такі ризики. Сьогодні потрібно продовжувати досліджувати світовий досвід у сфері страхування і воєнних, і політичних, і терористичних, і ризиків катастроф, особливо щодо механізмів швидкого накопичення грошових коштів та створення відповідних фондів, призначених для відшкодування завданих збитків. Комплексний механізм має передбачати залучення всіх зацікавлених осіб: і держави, і міжнародних донорів, і міжнародних фінансових та страхових інституцій, і міжнародного страхового бізнесу, і вітчизняних страховиків. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Дерід І. О., Телиженко А. В. Ризики країн в контексті міжнародного бізнесу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні відносини та світове господарство»*. 2022. Вип. 42. С. 48–55. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/42_2022ua/10
2. Полінкевич О. М., Тринчук В. В., Клапків Ю. М. та ін. Страхування воєнних ризиків в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 11. С. 44–51. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.11.44>
3. Мних М. В. Страхування політичних ризиків як фактор економічної стабільності. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewBy-FileId/135221>
4. Приймак І. І., Тимків Н. А. Страхування інвестицій від воєнних ризиків: сутність, необхідність та перспективи розвитку в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-18>

5. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на початок 2024 року. *Київська школа економіки*. Квітень 2024. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf
6. Оновлена оцінка потреб України на відновлення та відбудову. *World Bank Group*. URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2024/02/15/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>
7. Страхування інвестицій від воєнних ризиків в Україні. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/news/komene-tari-ekspertiv/strakhuvannya-investytsiy-vid-voyennykh-ryzykiv-v-ukrayini>
8. Страхування від воєнних ризиків пропонують до 50 страхових компаній України. *Interfax-Україна*. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/986790.html>
9. War and Political Risk Insurance. Mechanism for Ukraine. *Dictio*. URL: <https://www.dictio.com.ua/news-en/war-and-political-risk-insurance-mechanism-for-ukraine>
10. Закон України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності» від 20.12.2016 р. № 1792-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1792-19#n5>
11. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення ефективного функціонування експортно-кредитного агентства» від 24.03.2022 р. № 2154-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2154-20#Text>
12. Шевчук С. «Приїхав не тільки з думками, але й з грошима». Бліцінтерв'ю з CEO американської

корпорації DFC, що страхує політичні та воєнні ризики. *Forbes Ukraine*. URL: <https://forbes.ua/money/priikhav-ne-tilki-z-dumkami-ale-i-z-groshima-blits-intervyu-z-seo-amerikanskoi-korporatsii-dfc-shcho-strakhue-politichni-ta-voenniriziki-02052023-13394>

13. Міжнародна фінансова корпорація розвитку США (DFC) оголошує про нове страхування політичних ризиків в Україні на 357 мільйонів доларів. U. S. Embassy in Ukraine. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/dfc-announces-357-million-in-new-political-risk-insurance-in-ukraine-as-russias-invasion-threatens-critical-private-investment/>
14. Перші проєкти страхування від воєнних і політичних ризиків уже почали реалізовувати в Україні – Свириденко. *Interfax-Україна*. URL: <https://interfax.com.ua/news/investments/943141.html>
15. Три кроки для розбудови системи страхування воєнних ризиків в Україні. *Асоціація «Страховий бізнес»*. URL: <https://insurancebiz.org/news/dfp/detail.php?ID=10539>

REFERENCES

- Derid, I. O., and Telyzhenko, A. V. "Ryzyky krain v konteksti mizhnarodnogo biznesu" [Country Risks in the Context of International Business]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Seriia «Mizhnarodni vidnosyny ta svitove hospodarstvo»*, iss. 42 (2022): 48-55. http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/42_2022ua/10
- [Legal Act of Ukraine] (2016). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1792-19#n5>
- [Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2154-20#Text>
- "Mizhnarodna finansova korporatsiia rozvytku SShA (DFC) oholoshuie pro nove strakhuvannia politychnykh ryzykiv v Ukraini na 357 milioniv dolariv" [The US International Development Finance Corporation (DFC) Announces a New Political Risk Insurance in Ukraine for \$357 Million]. *U. S. Embassy in Ukraine*. <https://ua.usembassy.gov/uk/dfc-announces-357-million-in-new-political-risk-insurance-in-ukraine-as-russias-invasion-threatens-critical-private-investment/>
- Mnykh, M. V. "Strakhuvannia politychnykh ryzykiv yak faktor ekonomichnoi stabilnosti" [Political Risk Insurance as a Factor of Economic Stability]. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewBy-FileId/135221>
- "Onovlena otsinka potreb Ukrainy na vidnovlennia ta vidbudovu" [Updated Assessment of Ukraine's Recovery and Reconstruction Needs]. *World Bank Group*. <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2024/02/15/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>
- "Pershi proiekty strakhuvannia vid voiennykh i politychnykh ryzykiv uzhe pochaly realizovuvaty v Ukraini – Svyrydenko" [The First Insurance Projects Against Military and Political Risks Have Already Begun to Be Implemented in Ukraine – Svyrydenko]. *Interfax-Ukraina*. <https://interfax.com.ua/news/investments/943141.html>
- Polinkevych, O. M. et al. "Strakhuvannia voiennykh ryzykiv v Ukraini" [Insurance of Military Risks in Ukraine]. *Investysii: praktyka ta dosvid*, no. 11 (2024): 44-51. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.11.44>
- Pryimak, I. I., and Tymkiv, N. A. "Strakhuvannia investysii vid voiennykh ryzykiv: sutnist, neobkhdnist ta perspektyvy rozvytku v Ukraini" [Insurance of Investments Against War Risks: Essence, Necessity and Prospects]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 59 (2024). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-18>
- "Strakhuvannia investysii vid voiennykh ryzykiv v Ukraini" [Insurance of Investments Against War Risks in Ukraine]. *Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen*. <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/strakhuvannya-investytsiy-vid-voiennykh-ryzykiv-v-ukrayini>
- "Strakhuvannia vid voiennykh ryzykiv proponuiut do 50 strakhovykh kompanii Ukrainy" [Insurance Against Military Risks Is Offered by Up to 50 Insurance Companies of Ukraine]. *Interfax-Ukraina*. <https://interfax.com.ua/news/general/986790.html>
- Shevchuk, S. "«Pryikhav ne tilky z dumkamy, ale i z hroshyma». Blitsinterviu z SEO amerykanskoi korporatsii DFC, shcho strakhue politychni ta voenni ryzyky" ["I Came Not Only with Thoughts, but Also with Money." Blitzinterview with the CEO of the American Corporation DFC, Which Insures Political and Military Risks]. *Forbes Ukraine*. <https://forbes.ua/money/priikhav-ne-tilki-z-dumkami-ale-i-z-groshima-blits-intervyu-z-seo-amerikanskoi-korporatsii-dfc-shcho-strakhue-politichni-ta-voenniriziki-02052023-13394>
- "Try kroky dlia rozbudovy systemy strakhuvannia voiennykh ryzykiv v Ukraini" [Three Steps for Building a War Risk Insurance System in Ukraine]. *Asotsiatsiia «Strakhovyi biznes»*. <https://insurancebiz.org/news/dfp/detail.php?ID=10539>
- "War and Political Risk Insurance. Mechanism for Ukraine". *Dictio*. <https://www.dictio.com.ua/news/en/war-and-political-risk-insurance-mechanism-for-ukraine>
- "Zvit pro priami zbytky infrastruktury vid ruinuvan vnaslidok viiskovoi ahresii Rosii proty Ukrainy stanom na pochatok 2024 roku" [Report on Direct Damage to Infrastructure from Destruction as a Result of Russia's Military Aggression Against Ukraine as of the Beginning of 2024]. *Kyivska shkola ekonomiky*. April 2024. https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf